

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Συναισθηματική Εκπαίδευση
για όλους.

CONCEPT NOTE

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

ΚΑΙ ΠΕΝΤΕ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ
ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

ΡΟΗ ΑμΚΕ
Αλκυόνης 85, Π.Φάληρο
www.expansionmethod.com
info@expansionmethod.com

CONTENTS

*	3	ΠΕΝΤΕ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
*	4	Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΗΜΕΡΑ
*	6	ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ
*	8	1 ΜΗ ΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΟΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΧΩΡΟΙ
*	12	2 ΧΩΡΙΣ ΒΑΘΜΟΥΣ
*	17	3 ΥΠΑΡΞΗ ΜΕΝΤΟΡΩΝ-COUCH
*	22	4 ΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
*	28	5 ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ
*	32	ΟΔΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ
*	34	ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
*	37	ΕΠΙΛΟΓΟΣ
*	38	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

DISCLAIMER

Το ακόλουθο Concept Note «Ο ρόλος της συναισθηματικής εκπαίδευσης στη σχολή του μέλλοντος και πέντε προτάσεις για το σχολείο του μέλλοντος» είναι το αποτέλεσμα συζητήσεων και μαθημάτων από το πρόγραμμα SciCulture (www.sciculture.eu, Erasmus +) που παρουσιάστηκε στο Αθήνα τον Απρίλιο του 2019 με τίτλο «Η Εκπαίδευση του Μέλλοντος, η Σχολή του 2050». Βασίζεται στα διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα.

Για την συγγραφή συνεργάστηκαν: **Αργύρης Στραβελάκης Μάρδας**, Δημιουργός της Μεθόδου Άμεσης Συναισθηματικής Αποφόρτισης Expansion Method, Συγγραφέας, **Ασημίνα Κοντογεωργίου**, Συντονιστής του εκπαιδευτικού έργου των Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, **Αικατερίνη Μαρία Ρόζη**, Γεωλόγος, Καθηγήτρια Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, **Θεοδώρα Γκέλη**, Καθηγήτρια Χημείας Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, **Αθανάσιος Σπανιάς**, Φυσικός, Καθηγητής Καλλιτεχνικών, Φωτογραφίας, **Μέλισσα - Άννα Σελεβίστα**, Επιχειρηματίας, Φυσικός, Ακοοπροθετιστής, φοιτητής MSC στην Ακουστική, **Κέλλυ Σταυριδάκη**, MA Creative Arts in Education.

SciCulture Συμμετέχοντες: Kyriaki - Maria Karaggeli | Christopher Zerafa | Xiyuan Zhang | Lars Jonsson | Abigail Galea | Laura Gaiger | Can Feng | Matthew Cilia | Elli Pavlaki | Luke Graham | Hannah Nyberg | Aroa Gregori Montaner | Minou Schillings | Brandon Tuck | Chryssa Sgouridou | Dale Rothenberg and the Authors.

Εισηγητές: Edward Duca | Daniela Quacinella | Adrià Julià | Nika Levikov | Kerry Chappell | Lindsay Hetherington | Menelaos Sotiriou | Maarten van der Sanden

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΗΜΕΡΑ

ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ

**Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΣΗΜΕΡΑ, ΠΑΡΟΛΟ
ΠΟΥ ΥΠΑΡΧΟΥΝ
ΦΙΛΟΤΙΜΕΣ
ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ
ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ,
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ
ΜΙΑ ΣΕΙΡΑ ΑΠΟ
ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΠΟΥ
ΖΗΤΟΥΝ ΑΜΕΣΗ
ΛΥΣΗ.**

Ειδικά προγράμματα και εμπνευσμένοι άνθρωποι προσπαθούν, με κάθε μέσο που διαθέτουν, να εκσυγχρονίσουν την κατα τα άλλα ξεπερασμένη εκπαιδευτική πρακτική, πραγματοποιώντας γενναία προγράμματα προς μια νέα κατεύθυνση.

Σύμμαχός τους είναι η διάθεση της Ευρώπης για αλλαγές, και πολέμιός τους η ακαμψία του συστήματος και η αντοχή του στην ολοκληρωτική ενσωμάτωση αυτών των καινοτόμων προγραμμάτων.

ΜΙΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Η σημαντικότερη πρόκληση που αντιμετωπίζει η σημερινή εκπαίδευση είναι η μη σύνδεση της προσφερόμενης εκπαίδευσης με την πραγματική ζωή και κατ' επέκταση την αγορά εργασίας.

Αν και έχουν υλοποιηθεί αρκετά προγράμματα προς αυτή την κατεύθυνση (όπως η "Μαθητική Εικονική Επιχείρηση" και το "Μεταλλυκειακό Έτος - Τάξη Μαθητείας" των ΕΠΑΛ) δεν απολαμβάνουν τις αναμενόμενες μεταρρυθμίσεις και την εισαγωγή στα αναλυτικά προγράμματα θεματικών εννοιών που να καλύπτουν τις βασικές γνώσεις και πρακτικές σε σχέση με τη δημιουργικότητα, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, καθώς και τη σχέση πολιτισμικού υποβάθρου και επιχειρηματικότητας.

Για την αντιμετώπιση της πρόκλησης αυτής χρειάζεται να αναληφθούν άμεσα πρωτοβουλίες σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο, αλλά και να θεσπιστεί το νομοθετικό πλαίσιο εκ μέρους της πολιτείας για να κάνουμε ένα μικρό, αλλά σημαντικό βήμα προς το μέλλον της εκπαίδευσης.

Σε έναν κόσμο που η τεχνολογία κινείται με τεράστιες ταχύτητες είναι αδύνατον να προβλέψουμε το Σχολείο του Μέλλοντος. Αυτό που μπορούμε να κάνουμε όμως, είναι να προετοιμάσουμε τους αυριανούς πολίτες εφοδιάζοντας τους με όλες εκείνες τις δεξιότητες και ικανότητες που θα χρειαστούν, με τις απαραίτητες Αξίες και την Ηθική για να δημιουργήσουν μια κοινωνία που δεν θα επαναλάβει τα λάθη που έκαναν οι προηγούμενες γενιές. Όπως η Craft (2013) προτείνει, αντί να θεωρούμε ότι οι νέοι διατρέχουν κίνδυνο λόγω της εισβολής της τεχνολογίας στην καθημερινότητά μας, θα πρέπει να τους ενθαρρύνουμε να την χρησιμοποιούν για να προωθήσουν μια συλλογική διαβίωση βασισμένη στην ενσυναίσθηση για ένα σοφότερο μέλλον.

Η ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το πρώτο βήμα που πρέπει να εφαρμοστεί άμεσα στα σχολεία κατα την γνώμη μας είναι η Συναισθηματική Εκπαίδευση. Ας δούμε, καταρχήν, τι εννοούμε με αυτόν τον όρο.

Η κοινωνική και συναισθηματική μάθηση (SEL) είναι η διαδικασία μέσω της οποίας τα παιδιά και οι ενήλικες καταλαβαίνουν και διαχειρίζονται τα συναισθήματα, θέτουν και επιτυγχάνουν θετικούς στόχους, αισθάνονται και δείχνουν ενσυναίσθηση για τους άλλους, δημιουργούν και διατηρούν θετικές σχέσεις και παίρνουν υπεύθυνες αποφάσεις (CASEL)

ΓΙΑΤΙ Η ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΙ ΠΡΩΤΑ, ΠΡΙΝ ΤΙΣ ΠΕΝΤΕ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΜΑΣ;

Η έλλειψη συναισθηματικής εκπαίδευσης έχει αφήσει ένα τεράστιο κενό στην εκπαίδευση και μπορεί να αναγνωριστεί σε μια σειρά από προβλήματα που έχουν ανακύψει, που θα μπορούσαν να αποφευχθούν. Η Ενδοσχολική βία και ο εκφοβισμός, η μη δυνατότητα άμεσης επίλυσης διαπροσωπικών προβλημάτων, η μη εκμάθηση διαχείρισης των συναισθημάτων είναι μερικά από αυτά και η λίστα συνεχίζεται διαρκώς.

Τα οφέλη όμως της Συναισθηματικής Εκπαίδευσης είναι ευεργετικά για την βελτίωση δεξιοτήτων επικοινωνίας και την επίτευξη της ευτυχίας στην ζωή των μαθητών αλλά και αργότερα ως ενήλικες. Η Συναισθηματική Εκπαίδευση παρέχει εφόδια που βοηθούν στην ενεργοποίηση της Δημιουργικότητας, στην επίλυση προβλημάτων, στην ανάπτυξη της Συναισθηματικής Νοημοσύνης, στην βελτίωση της Αναλυτικής Κριτικής Σκέψης. Δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την Ενεργό Μάθηση με Νοοτροπία Ανάπτυξης, αναβαθμίζει την προσωπική Κρίση αλλά και την ικανότητα Λήψης Αποφάσεων με τα μαθήματα αυτογνωσίας που παρέχει, βελτιώνει δραματικά τις Διαπροσωπικές Δεξιότητες Επικοινωνίας, αλλά και τις Ηγετικές Ικανότητες, βοηθά στην αποδοχή της Διαφορετικότητας και στην αναβάθμιση της Πολιτισμικής Νοημοσύνης, και ενισχύει την Επιδίωξη και Αποδοχή της Αλλαγής. Με την Συναισθηματική Εκπαίδευση, οι πολίτες του μέλλοντος θα είναι πιο καλά προετοιμασμένοι για την επιτυχία και την ευτυχία στη ζωή τους αλλά και για να

βρουν τις καινοτόμες λύσεις που χρειάζονται για την εφαρμογή των πέντε προτάσεων που παρουσιάσαμε.

ΠΩΣ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΗΤΑΝ ΔΙΑΜΟΡΦΩΜΕΝΟ ΕΝΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ;

Το πρόγραμμα που θα προτείναμε, εμείς οι συγγραφείς αυτού του concept note*, για την άμεση ενσωμάτωση της Συναισθηματικής Εκπαίδευσης στο σχολείο θα έχει ως στόχο την άμεση εκπαίδευση εκπαιδευτικών, μαθητών, γονέων και ενηλίκων εν γένει, στην συναισθηματική εκπαίδευση και επικοινωνία, χρησιμοποιώντας τα πιο σύγχρονα τεχνολογικά μέσα για την άμεση εφαρμογή της. Δεν θα παραμένει στην θεωρία, αλλά θα περνάει στην πράξη παρέχοντας ολοκληρωμένη έρευνα, θεωρία, πρακτική εφαρμογή αλλά και θεραπεία εάν χρειαστεί.

ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- Συνειδητοποίηση των συναισθημάτων που βιώνει ο εκπαιδευόμενος ανά πάσα στιγμή.
- Αναγνώριση της φύσης αυτών των συναισθημάτων και των ιχνών/επιδράσεων που κληροδοτούν στην σωματική φυσιολογία μου.
- Αποκωδικοποίηση του μηνύματος που περιέχει το κάθε συναίσθημα. Από που πηγάζει αυτό το μήνυμα και που στοχεύει.
- Τρόποι διαχείρισης του εκδηλωθέντος συναισθήματος.
- Τρόποι διαχείρισης του υποβόσκοντος μηνύματος.
- Εκμάθηση αναπαραγωγής θετικών συναισθημάτων, με ταυτόχρονο περιορισμό των αρνητικών (θετική σκέψη, εκτόνωση του αρνητικού συναισθήματος κ.ά.).
- Καλλιέργεια αυτοπεποίθησης και αυτοσεβασμού: η άφθονη πηγή των θετικών συναισθημάτων.
- Κατανόηση των σχέσεων συναισθήματος που διέπουν τις κοινωνικές μας επαφές.
- Ανάπτυξη ενσυναίσθησης: Πώς νιώθει τώρα ο άλλος; Πώς διαχειρίζομαι μία κοινωνική επαφή γεμάτη αρνητικό συναίσθημα; κ.α

Το πρόγραμμα αυτό θα μπορούσε να είναι μια ολοκληρωμένη πρόταση για την κάλυψη όλων των αναγκών του πολίτη του μέλλοντος, των δεξιοτήτων που θα χρειάζεται, συμβάλλοντας δραματικά στην ηθική και πνευματική εξέλιξη των μαθητών, γονέων, εκπαιδευτικών και ενηλίκων.

ΤΙ ΙΣΧΥΕΙ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΗΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ;

Η έρευνά μας έδειξε ότι η Αμερική είναι πρωτοπόρα στην Συναισθηματική Μάθηση με μεγάλα πανεπιστήμια (Yale) και ινστιτούτα (Casel, Ruler, Committee of Children κ.α.) να εκπονούν μελέτες, εκπαιδεύσεις και σεναρία για μαθητές και ενήλικες. Σε αντίθεση, η Ευρώπη και ειδικότερα η Ελλάδα (χώρα συγγραφής αυτού του concept note), αν και υπάρχουν προσπάθειες από υλοστηρικτικά προγράμματα, δεν έχει καταφέρει να ενσωματώσει ακόμα αυτούσια την Συναισθηματική Εκπαίδευση μέσα στο εκπαιδευτικό της σύστημα.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ

“ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΕΙΝΑΙ Η ΠΥΛΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΗ ΖΩΗ”.

Μελετώντας όλα τα παραπάνω και στοχαζόμενοι το σχολείο του μέλλοντος, καταλήξαμε σε πέντε προτάσεις που θα διαμόρφωναν ένα ιδανικό εκπαιδευτικό σκηνικό. Κατανοούμε ότι οι προτάσεις μας έχουν κυρίως θεωρητικό περιεχόμενο. Μερικές από αυτές δεν έχουν άμεση εφαρμογή, ενώ άλλες, ήδη εφαρμόζονται σε διάφορες χώρες.

Ο σκοπός όμως της μελέτης μας είναι να παρουσιάσουμε μια σαφή διαδρομή (roadmap) προς ένα ιδανικό εκπαιδευτικό μέλλον και όχι πρακτικές άμεσα εφαρμόσιμες. Μεριμνήσαμε όμως να συμπεριλάβουμε τις εκπαιδευτικές τάσεις που παρουσιάζει η φετινή μελέτη του OECD (Trends Shaping Education 2019, OECD), διότι ο εν λόγω οργανισμός επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό το σχεδιασμό για την Εκπαίδευση σε πολλές χώρες παγκοσμίως.

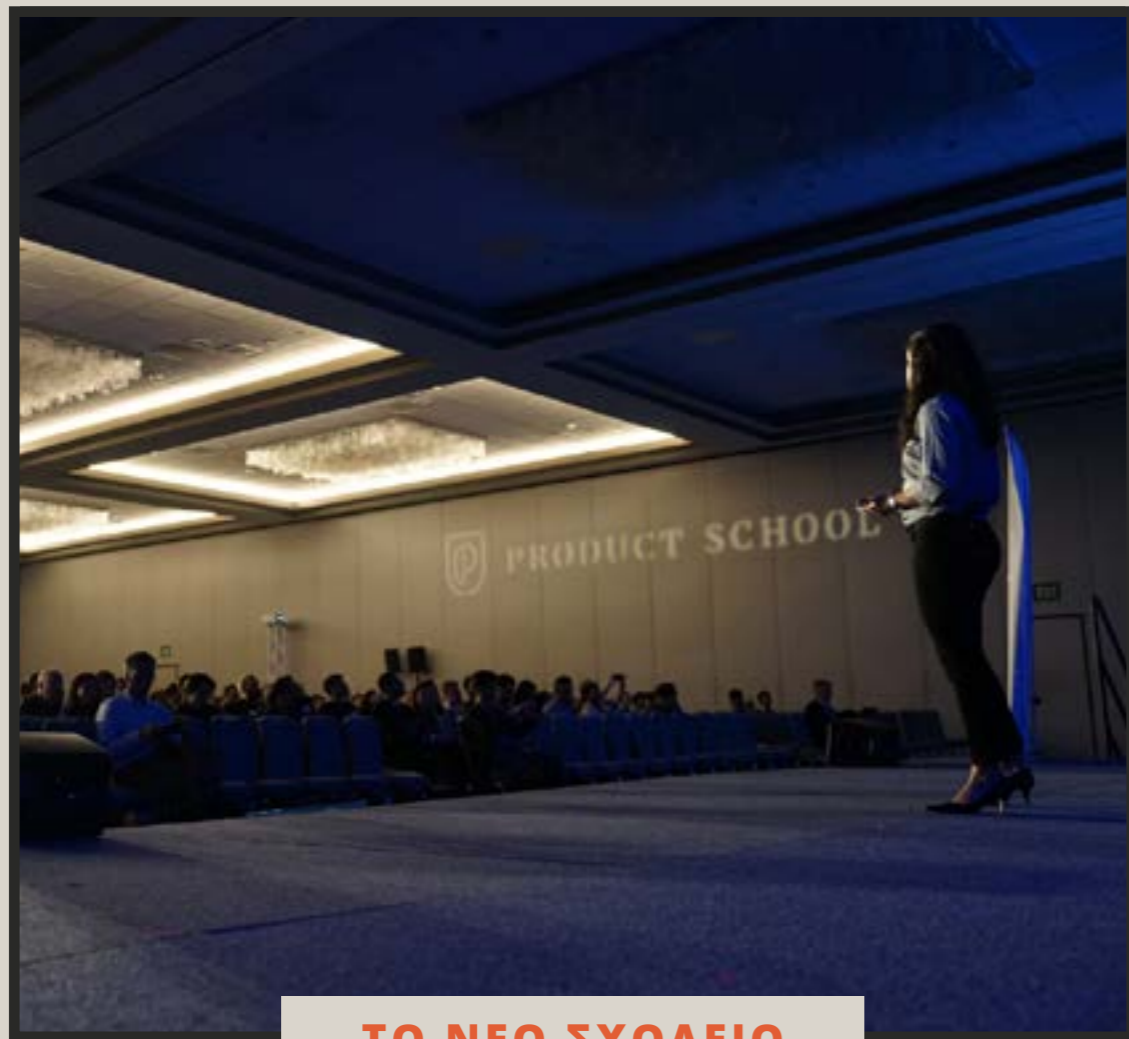
Στο τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζουμε μια άμεσα εφαρμόσιμη πρόταση που μπορεί να θεωρηθεί και ως πρώτο βήμα προς την εκπαίδευση και το σχολείου του Μέλλοντος.

ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Πιστεύουμε ότι το σχολείο πρέπει να είναι η αρχή της ανθρώπινης ενσωμάτωσης στην κοινωνία. Έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει ελεύθερους ανθρώπους με κριτική σκέψη, ηθική, συναισθηματική νοημοσύνη, αποδοχή της διαφορετικότητας κάθε ανθρώπου, πολιτισμική νοημοσύνη, ικανότητα διαπροσωπικής επικοινωνίας και συλλογικής δράσης χωρίς κανέναν αποκλεισμό.

Για να πετύχουμε αυτόν τον στόχο μελετήσαμε τους προβληματισμούς, τις υποθέσεις και τις προβλέψεις για την εξέλιξη των εκπαιδευτικών συστημάτων και καταλήξαμε σε πέντε προτάσεις που μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη των σημαντικότερων δεξιοτήτων για τους ανθρώπους που θα ζήσουν στο μέλλον.

Πιο κάτω αναπτύσσουμε τις πέντε προτάσεις, έτσι ώστε να αποσαφηνίζεται η σύνδεσή τους με τις απαιτήσεις του σχολείου του μέλλοντος. Αφετηρία της ανάπτυξης των προτάσεων αποτέλεσε η μελέτη του World Economic Forum (The Future of Jobs Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution) για τις δέκα δεξιότητες και τις ανάγκες της αγορά εργασίας του μέλλοντος:

ΤΟ ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Δημιουργικότητα, **Συναισθηματική Νοημοσύνη**, Αναλυτική Κριτική Σκέψη, **Ενεργός Μάθηση με Νοοτροπία Ανάπτυξης, Κρίση και Λήψη Αποφάσεων**, Διαπροσωπικές Δεξιότητες, Επικοινωνίας, **Ηγετικές Ικανότητες**, Διαφορετικότητα και Πολιτισμική Νοημοσύνη, **Τεχνολογικές Δεξιότητες**, Επιδίωξη και Αποδοχή της Αλλαγής.

Αναφέρονται κυρίως στη 2η και 3η βαθμίδα εκπαίδευσης, συμπεριλαμβάνοντας στη πρώτη, μια που εκείνη προσφέρει τις πρωταρχικές τις βάσεις συγκρότησης της προσωπικότητας δημιουργώντας μια στέρεη βάση για τις επόμενες.

01

ΜΗ ΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΟΙ ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΧΩΡΟΙ (ΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΥΜΒΑΤΙΚΟΥΣ ΦΥΣΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΟΠΩΣ ΟΙ ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ)

Το σχολείο του σήμερα είναι στενά συνδεδεμένο με το κτίριο που το στεγάζει, ένα “κλειστό κουτί” που συχνά απωθεί τους μαθητές και δυσκολεύει τη διαδικασία της μάθησης. Στα περισσότερα σχολεία η μάθηση συμβαίνει κυρίως μέσα στις αίθουσες διδασκαλίας.

Αυτό μπορεί να οφείλεται στην εκβιομηχάνιση της εκπαίδευσης όπως την παρουσιάζει και ο Robinson (2015) αναφέροντας ότι τα σχολεία φαίνεται να ακολουθούν δομές εργοστασίων με αίθουσες που μοιάζουν με γραμμές παραγωγής. Σύμφωνα με τους Snaza et al. (2014) και Adams (2016), όταν οι μαθητές περιορίζονται στη σχολική αίθουσα αυτόματα αποθαρρύνεται η καλλιέργεια της δημιουργικότητάς τους και η προσωπικότητά τους δεν αναπτύσσεται ολοκληρωμένα.

Για να μπορέσει να εκφραστεί η δημιουργικότητα των μαθητών ώστε να δημιουργήσουν μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα είναι ελιπατική ανάγκη περισσότεροι και διαφορετικοί χώροι να αναθεωρηθούν Το μαθησιακό περιβάλλον είναι «ο τρίτος δάσκαλος» σύμφωνα με την Reggio Emilia όπως αναφέρουν οι Fernández Santín και Feliu Torruella (2017:53) . Αυτό σημαίνει ότι το περιβάλλον μάθησης επηρεάζει άμεσα τον τρόπο που τα παιδιά θα μάθουν να σκέφτονται και να συμπεριφέρονται. Αν αναλογιστούμε και την πρόταση της Chappell (2018) ότι ο χώρος είναι ένας σημαντικός παράγοντας στη δημιουργική διαδικασία, φαίνεται πως είναι ζωτικής σημασίας να επανεξετάσουμε τους χώρους που συμβαίνει η μάθηση στα σχολεία σήμερα. ύν ως μαθησιακοί. Στο σχολείο του μέλλοντος, το εκπαιδευτικό σύστημα θα επιτρέπει στους μαθητές να μάθουν έξω από την τάξη. Οι μαθητές θα μπορούν να κάνουν μάθημα στη φύση, παρατηρώντας περισσότερο το φυσικό περιβάλλον και γνωρίζοντας το μέσα και από τις πέντε αισθήσεις τους. Θα έχουν επίσης τη δυνατότητα να μαθαίνουν μέσα σε επαγγελματικούς χώρους άμεσα συνδεδεμένους με το εκπαιδευτικό αντικείμενο.

Τα οφέλη του μη καθορισμένου μαθησιακού χώρου στους πολίτες του μέλλοντος.

01

Δημιουργικότητα

Ένα παιδί από την πρώτη βήματα της κοινωνικοποίησης του, αισθάνεται ελεύθερο, δεν εγκλωβίζεται σε μια σχολική αίθουσα, σε ένα θρανίο. Η δημιουργικότητά του εκτινάσσεται μια που δεν υπάρχει φυσικός περιοριστικός παράγοντας και έτσι δημιουργείται ένας άνθρωπος που μπορεί, στην προσωπική του ζωή αλλά και στην εργασία του να σκέφτεται “έξω από το κουτί” βρίσκοντας δημιουργικές, πρωτοποριακές και καινοτόμες λύσεις γιατί απλά θα έχει εκπαιδευτεί να λειτουργεί με αυτό τον τρόπο, όπως οι Hall and Thomson (2017) επισημαίνουν, υπογραμμίζοντας τη σημασία της για τροποποίηση χώρων μάθησης για την προώθηση της δημιουργικότητας των μαθητών.

02

Συναισθηματική Νοημοσύνη

Η ικανότητα ρύθμισης των συναισθημάτων μας είναι συνώνυμη με τη δημιουργία.

Η μη ύπαρξη καθορισμένου μαθησιακού χώρου φέρνει τους μαθητές πιο κοντά τον έναν στον άλλον. Μπορούν να κατανοήσουν τα δικά τους συναισθήματά τους αλλά και των άλλων ανθρώπων ερχόμενοι σε άμεση επαφή μαζί τους. Μπορούν, ακόμη, να αναγνωρίσουν την προέλευση των συναισθημάτων τους που δημιουργούνται κατά την αλληλεπίδραση με τους άλλους. Η ικανότητα αντιμετώπισης των συγκρούσεων ή των δύσκολων στιγμών και γενικότερα η διαχείριση των συναισθημάτων αποτελεί ένα στοιχείο - κλειδί της συναισθηματικής νοημοσύνης.

Οι μαθητές - αυριανοί πολίτες είναι δυνατόν να εκπαιδευτούν έτσι, ώστε αφού αναγνωρίσουν και εκφράσουν τα συναισθήματά τους για όλα τα παραπάνω θέματα, μετά διερευνώντας τα να αναζητήσουν τις λύσεις. Θα είναι, ακόμη, ικανοί να αντιληφθούν πως η δική τους ευημερία εξαρτάται από την ποιότητα του περιβάλλοντος στο οποίο δραστηριοποιούνται. Επιπλέον, θέματα / προκλήσεις τα οποία έχουν περιβαλλοντικές, κοινωνικοοικονομικές και πολιτικές επιδράσεις, θα αποτελούν το περιεχόμενο των αναλυτικών προγραμμάτων, που θα τους ωθεί σε διαρκή αλληλεπίδραση με τον πραγματικό κόσμο. Συνοπτικά κάθε μαθητής θα:

- Δέχεται ερεθίσματα
- Αισθάνεται
- Αλληλεπιδρά
- Διερευνά
- Βρίσκει λύσεις
- Αναπτύσσει κριτική σκέψη
- Γίνεται δημιουργικός
- Παίρνει αποφάσεις
- Επικοινωνεί

03

Αναλυτική (Κριτική) Σκέψη

Η μη ύπαρξη καθορισμένου μαθησιακού χώρου βοηθά στους μαθητές να αναπτύξουν αναλυτική και κριτική σκέψη λόγω της καθημερινής συναναστροφής τους με τους συμμαθητές τους αλλά και συμβάλει στην ευαισθητοποίησή τους σε θέματα που μια κλειστή αίθουσα δεν θα μπορούσε να το πετύχει.

06

Διαπροσωπικές δεξιότητες επικοινωνίας

Η μη ύπαρξη καθορισμένου μαθησιακού χώρου αναβαθμίζει στο έπακρο την επικοινωνία μεταξύ μαθητών και διδασκόντων μια που δεν υπάρχει προκαθορισμένος τρόπος επικοινωνίας. Επιβάλλει την άμεση επαφή των μαθητών μεταξύ τους αλλά και την επαφή τους με την φύση και τους φυσικούς επαγγελματικούς χώρους, φέρνοντάς τους σε επαφή με επαγγελματίες της κοινότητας και υποχρεώνοντάς τους να επικοινωνήσουν ουσιαστικά μαζί τους.

04

Ενεργός μάθηση με νοοτροπία ανάπτυξης

Η μη ύπαρξη καθορισμένου μαθησιακού χώρου, και η μη ύπαρξη φυσικού περιορισμού (τοιχοί, ταβάνι, πόρτες) επιτρέπουν στο μυαλό να αναπτύσσεται διαρκώς. Βιώνουν έτσι την βαθιά ανάγκη για διαρκή ανάπτυξη μέσω της ενεργούς μάθησης μια που βρίσκονται στο περιβάλλον που επιτρέπει την βιωματική μάθηση.

07

Ηγετικές ικανότητες

Η μη ύπαρξη καθορισμένου μαθησιακού χώρου προβάλλει τις Ηγετικές Ικανότητες. Η ενεργή ανάγκη προέδρου της τάξης λαμβάνει πραγματική υπόσταση με υποχρεώσεις και δικαιώματα. Η συμμετοχή στην λήψη αποφάσεων δημιουργεί την προοπτική για μελλοντική συμμετοχή στα κοινά, όπως συμμετοχή στην εκλογική διαδικασία.

05

Κρίση και λήψη αποφάσεων

Η μη ύπαρξη καθορισμένου μαθησιακού χώρου επιτρέπει την ελευθερία έκφρασης και την επίλυση προβλημάτων μια που οι μαθητές, σε ορισμένες περιπτώσεις, θα μπορούν να αποφασίζουν και τον χώρο διεξαγωγής των μαθημάτων .

08

Διαφορετικότητα και πολιτισμική νοημοσύνη

Σε αυτόν τον τομέα η πρόταση για μη ύπαρξη καθορισμένου μαθησιακού χώρου βρίσκει τις μεγαλύτερες εφαρμογές. Η άμεση επαφή με τους συμμαθητές, τους ωθεί στην αποδοχή της διαφορετικότητας, στην καλύτερη κατανόησή της και στην αναβάθμιση της πολιτισμικής νοημοσύνης.

09

Τεχνολογικές δεξιότητες

Σε αυτόν τον τομέα η πρόταση για μη ύπαρξη καθορισμένου μαθησιακού χώρου βρίσκει αναπάντεχα τα μεγαλύτερα οφέλη. Για τη σύλληψη και υλοποίηση πρωτοπόρων και καινοτόμων ιδεών χρειάζεται το μυαλό να λειτουργεί ελεύθερα, χωρίς περιορισμούς και δεσμεύσεις.

Ο ανοιχτός μαθησιακός χώρος ενισχύει αυτή την προοπτική. Ταυτόχρονα, οι επισκέψεις σε χώρους τεχνολογίας αιχμής φέρνουν τους μαθητές πιο κοντά σε νέα μαθησιακά αντικείμενα και τους δίνει την δυνατότητα να απασχοληθούν δημιουργικά σε χώρους που στο παρελθόν θα ήταν απροσπελαστοί.

10

Επιδίωξη και αποδοχή της αλλαγής

Η μη ύπαρξη καθορισμένου μαθησιακού χώρου και οι διαρκείς εναλλαγές των χώρων που επιλέγονται από τους μαθητές και τους καθηγητές καταφέρνουν όχι μόνο την αποδοχή της αλλαγής αλλά και την επιδίωξή της.

02

ΧΩΡΙΣ ΒΑΘΜΟΥΣ ΑΛΛΑ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟ ΠΙΟ ΕΥΕΛΙΚΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Το τωρινό εκπαιδευτικό σύστημα χρησιμοποιεί κυρίως τις τη μορφή διαλέξεων και προωθεί την απομνημόνευση με την επιβράβευση να υπεισέρχεται μέσω της βαθμολογίας. Αυτή η μορφή εκπαίδευσης στην ουσία δεν προάγει δεξιότητες παρά προάγει τον εγωκεντρισμό και την ανταγωνιστικότητα των εκπαιδευόμενων. Οι μαθητές στην πραγματικότητα δεν αντιλαμβάνονται τι είναι σημαντικό και επωφελές για αυτούς αλλά τί είναι χρήσιμο στο “κυνήγι” της βαθμολογίας.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΗΔΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΟΝ ΜΗ ΚΑΘΟΡΙΣΜΕΝΟ ΧΩΡΟ ΕΚΜΑΘΗΣΗΣ:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΩΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ	ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ	LINK
Forest schools,Snaresbrook, London UK -Forest school learning model,outdoor education	Σχολείο όλων των βαθμίδων (από 4-18 ετών) το οποίο σε συνδυασμό με την τάξη βασίζεται στην παιδαγωγική των σχολείων δάσους και την υπαίθρια εκπαίδευση.Με τη συμβολή εξειδικευμένων εκπαιδευτών στους φυσικούς χώρους καλλιεργούνται στους μαθητές ατομικές ,κοινωνικές και τεχνικές δεξιότητες αλλά και η έννοια της εξερευνησης και της δημιουργίας.	Link
Outdoor education/International School of Stavanger (ISS), ,Norway -Forest school learning model	Πρόγραμμα του διεθνούς σχολείου του Stavanger στη Νορβηγία στο οποίο οι μαθητές “χτίζουν” την ομαδική εργασία και τις δεξιότητες συνεργασίας γνωρίζοντας ταυτόχρονα τον τοπικό πολιτισμό και την πανέμορφη νορβηγική ύπαιθρο.	Link
NuVu, The innovation school Cambridge,USA, -Studio Mode	Μια βασική αρχή του παιδαγωγικού μοντέλου studio που εφαρμόζει το σχολείο NuVu είναι η μη ύπαρξη αίθουσας με την κλασική έννοια.Αντ’ αυτού υπάρχουν χώροι που αλλάζουν συνεχώς για να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες του κάθε studio στο οποίο εκτελείται κάποιο project.	Link
Σχολείο Φύσης και δάσους “Πευκίτες” (FOREST AND NATURE SCHOOL “PEFKITES”) Διόνυσος,Αττική Ελλάδα For-est school learning model	Το Σχολείο του Δάσους “Πευκίτες” είναι το πρώτο σχολείο δάσους στην Ελλάδα . “Στοχεύει στην πλήρη ανάπτυξη των συναισθημάτων των παιδιών, στην κινητική τους ολοκλήρωση και στην καλλιέργεια του σεβασμό προς το συνάνθρωπο και την φύση, μέσα στο φυσικό περιβάλλον, βιωματικά, ελεύθερα, χωρίς τείχους.” Πλήρες καθημερινό πρώιμο παιδικό σχολείο αποκλειστικά στο δάσος και στο καταφυγιο του σχολείου (2- 5,5 ετών). Προγραμμα Κυριακής και καλοκαιριού για τη μέση παιδική ηλικία(6-12 ετών)	Link

Το νέο εκπαιδευτικό σύστημα οφείλει να διδάσκει τις διαδικασίες και τις αναλυτικές δεξιότητες μέσω του διαλόγου. Οι μαθητές έτσι επιτυγχάνουν μια θετική επικοινωνιακή σχέση μεταξύ τους ώστε για να γίνουν μέλη της κοινωνίας, γιατί θα σχεδιάζεται ένα περιβάλλον που παράγει αυτή την επιθυμητή συμπεριφορά. Δεν είναι έτσι οι άνθρωποι θα γίνονται ξαφνικά καλύτεροι ή πιο ηθικοί, αλλά ότι οι συνθήκες που ευθύνονται για την εχθρική και εγωκεντρική συμπεριφορά τους θα είναι πολύ σπάνιες. Κάθε νέο έργο μπορεί να υπόκειται σε εξερεύνηση μέσω της συνεργασίας. Αυτή η φωτισμένη μορφή εκπαίδευσης βοηθά στην κατανόηση των πλεονεκτημάτων της. Οι μαθητές, είναι δυνατόν να επωφελούνται από τις ευκαιρίες ώστε να μάθουν πώς να επικοινωνούν καλύτερα με τους άλλους επιλύοντας τις διαφορές χωρίς βία και να εισάγονται σε εργαλεία για την επίλυση προβλημάτων που τους επιτρέπουν να συμμετέχουν σε μια ευρεία ποικιλία τομέων και εξερευνήσεων. Η εξάσκηση σε κάθε τομέα δεν είναι υποχρεωτική ή μονότονη και δεν συνεπάγεται ανταγωνιστικό ανταγωνισμό αλλά είναι ενσωματωμένη στην εκπαιδευτική εμπειρία. Σε αυτό το εκπαιδευτικό σύστημα δεν υπάρχουν βαθμοί, τα παιδιά θα μαθαίνουν τι είναι σημαντικό για αυτούς, τι πραγματικά θέλουν να μάθουν για να επιτύχουν τους στόχους τους και να είναι ευχαριστημένοι γι αυτό! Σε αυτή τη διαδικασία, εργάζονται σε ομάδες. Ζητούν τη βοήθεια των συμβούλων / μεντόρων/ δασκάλων τους. Συζητούν εάν η πορεία μάθησης είναι αποτελεσματική ή όχι. Κάθε ένας από αυτούς είναι υπεύθυνος για το έργο του. Αλληλεπιδρούν και αποφασίζουν πώς να προχωρήσουν για καλύτερα αποτελέσματα. Παρουσιάζουν τις αντιδράσεις τους στους συναδέλφους τους. Ακούνε τα σχόλιά τους. Συνεχίζουν να εργάζονται μέχρι να ολοκληρώσουν την εργασία τους! Δεν έχουν ανάγκη βαθμών ...

Τα οφέλη του διαφορετικού πιο ευέλικτου συστήματος αξιολόγησης στους πολίτες του μέλλοντος.

01

Δημιουργικότητα

Η δημιουργικότητα δεν αξιολογείται με αριθμητική βαθμολογία. Οι μαθητές ελεύθεροι να σκεφτούν και να υλοποιήσουν τις προτάσεις τους, συνεισφέρουν π.χ. στην επίλυση προβλημάτων της τοπικής κοινωνίας ή αναδεικνύουν θέματα που τους ενδιαφέρουν χωρίς περιορισμούς. Θα μπορούσε να υπάρχει αναστοχασμός του κάθε μαθητή σε συνεργασία με τον δάσκαλο / εμπνευστή / μέντορά του σχετικά με:

- την πρωτοτυπία και την δυνατότητα υλοποίησης μιας ιδέας του,
- τον βαθμό συμμετοχής του στην διεκπεραίωση ενός πρωτότυπου έργου
- την ολοκλήρωση μιας καινοτόμου προσωπικής δουλειάς, κ.λπ.

02

Συναισθηματική Νοημοσύνη

Η ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης και το επίπεδο στο οποίο κάθε άνθρωπος / μαθητής την διαθέτει απαιτεί άλλα κριτήρια, από την στείρα βαθμολόγηση (π.χ. Αποτιμάται με τον τρόπο αντιμετώπισης / εμπλοκής / αντίδρασης / συνεισφοράς κατά την αλληλεπίδρασή του με συμμαθητές, δασκάλους / μέντορες ή άλλους επαγγελματίες).

03

Αναλυτική (Κριτική) Σκέψη

Αναπτύσσεται κατά την επίλυση προβλημάτων, που συνδέονται με τη ζωή των μαθητών και την τοπική κοινωνία. Η αριθμητική αξιολόγηση δεν μπορεί να είναι επαρκής. Η δυνατότητα επιλογής της καλύτερης ή της πλέον εφικτής ή συμφέρουσας διαδικασίας, μεταξύ άλλων, που θα οδηγήσει στην επίλυση ενός προβλήματος είναι σημαντική δεξιότητα.

Ο αναστοχασμός του κάθε μαθητή σε συνεργασία με τον μέντορα / δάσκαλό του για την πορεία της ανάπτυξης της αναλυτικής του σκέψης, μπορεί να είναι μια άλλη μορφή αξιολόγησης.

04

Ενεργός μάθηση με νοοτροπία ανάπτυξης

Ο μαθητής μαθαίνει πώς να μαθαίνει σε όλη του τη ζωή. Αναστοχάζεται και βελτιώνει ή/και εμπλουτίζει ό,τι έχει μάθει ανάλογα με τις ανάγκες της ζωής του όπως αυτή εξελίσσεται.

Η ανάπτυξη αυτής της δεξιότητας θα μπορούσε να αρχίζει από τα πρώτα χρόνια της σχολικής του ζωής.

05

Κρίση και λήψη αποφάσεων

Στη διαδικασία του αναστοχασμού απαιτείται κριτική σκέψη για να λάβει αποφάσεις πολύ συχνά περισσότερο ή λιγότερο σημαντικές για τη ζωή του.

Στο τέλος κάθε σχολικής χρονιάς, είναι δυνατόν να αξιολογηθούν κατά πόσο οι αποφάσεις του ήταν επιτυχημένες ή όχι (στόχος, κριτήρια με τα οποία πήρε τις αποφάσεις του, αποτελέσματα).

06

Διαπροσωπικές δεξιότητες επικοινωνίας

Κάθε στιγμή της ζωής του και φυσικά μέσα στη σχολική κοινότητα και την οικογένειά του αυτές οι δεξιότητες βελτιώνουν την ποιότητα της ζωής του και την εμπλουτίζουν. Η ανάπτυξή τους ή μη δεν μπορεί να χαρακτηριστεί από ένα βαθμό σε οποιαδήποτε κλίμακα.

Κρίνεται από την αποδοχή του στις ομάδες που συμμετέχει

07

Ηγετικές ικανότητες

Αναδεικνύονται και αναγνωρίζονται από το περιβάλλον του πολλές φορές στη ζωή του. Καλλιεργούνται με συγκεκριμένες εκπαιδευτικές διαδικασίες, που καμία σχέση δεν έχουν με αριθμητική αξιολόγηση.

Πιο συγκεκριμένα μέσα από τους ρόλους που αναλαμβάνει ή του αποδίδουν οι άλλοι στη σχολική κοινότητα.

08

Διαφορετικότητα και πολιτισμική νοημοσύνη

Η αποδοχή της διαφορετικότητας και της πολιτιστικής ταυτότητας του κάθε "άλλου", που συναντούν οι μαθητές αφορά όλους τους "άλλους" της ζωής του.

Το τετριμμένο "κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός" καθρεφτίζει και περιγράφει την πραγματικότητα της ζωής του/μας.

Οι μαθητές μας, ως αυριανοί πολίτες σε μια γρήγορα εξελισσόμενη

πολυπολιτισμική κοινωνία, έχουν μια μόνο επιλογή: Να αναπτύξουν αυτή τη δεξιότητα. Στην αντίθετη περίπτωση θα εναγκαλισθούν την ανεπάρκεια να προχωρήσουν.

Δεν βαθμολογείται, καλλιεργείται ποικιλοτρόπως!

Μέσα από συνεργατικές διαδικασίες κάθε μαθητής αναλαμβάνει να επιτελέσει εργασίες που τον ενθουσιάζουν, σύμφωνα με τις δεξιότητες και τις κλήσεις του, δηλαδή τις "πραγματικές" επιθυμίες του.

Ο ρόλος του μέντορα εδώ είναι καθοριστικός. Αυτός θα συντονίζει την ομάδα, ώστε κάθε μαθητής να εμπλουτίσει την ομάδα με την διαφορετική του ταυτότητα.

Τεχνολογικές δεξιότητες

Στην εποχή μας μιλάμε για τεχνολογικά εγγράμματους πολίτες. Η τεχνολογία εξελίσσεται με ραγδαίους ρυθμούς και μόνο η “δια βίου μάθηση” μπορεί να δώσει τη δυνατότητα στα σημερινά

παιδιά να μη χάσουν την ευκαιρία να βρίσκουν εργασία, αλλά και να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της καθημερινότητάς τους.

Αν έπρεπε να αξιολογηθούν αριθμητικά, πολύ συχνά αυτός που θα έπαιρνε μεγάλο βαθμό κάποια στιγμή, πολύ γρήγορα θα θεωρούνταν αναλφάβητος.

Επιδίωξη και αποδοχή της αλλαγής

Στην ταχύτατα εξελισσόμενη κοινωνία μας, όπως ήδη είπαμε, η επιδίωξη της αλλαγής είναι ανάγκη για επιβίωση και η αποδοχή της στάση ζωής.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΗΔΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΟΝ ΠΙΟ ΕΥΕΛΙΚΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΩΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ	ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ	LINK
National Certificate of Educational Achievement (NCEA) New Zealand Level based education with credits	Το συγκεκριμένο Πρόγραμμα είναι ένα πρόγραμμα πιστοποίησης εκπαιδευτικών δεξιοτήτων και γνώσεων των μαθητών χωρίς τη χρήση βαθμολογίας που εφαρμόζεται σε σχολεία της Νέας Ζηλανδίας. Βασικές αρχές που στηρίζεται: <ul style="list-style-type: none"> Κάθε χρόνο, οι μαθητές μελετούν μια σειρά μαθημάτων ή θεμάτων. Σε κάθε θέμα, οι δεξιότητες και οι γνώσεις αξιολογούνται βάσει κάποιων προτύπων (standards). Τα σχολεία χρησιμοποιούν μια σειρά εσωτερικών και εξωτερικών αξιολογήσεων για να μετρήσουν πόσο καλά πληρούν οι μαθητές αυτά τα πρότυπα. Όταν ένας μαθητής επιτυγχάνει ένα πρότυπο, κερδίζει κάποιες πιστωτικές μονάδες(credits). Οι μαθητές πρέπει να αποκτήσουν έναν ορισμένο αριθμό πιστωτικών μονάδων για να αποκτήσουν πιστοποιητικό της NCEA. Υπάρχουν τρία επίπεδα πιστοποίησης της NCEA, ανάλογα με τη δυσκολία των επιτευχθέντων προτύπων. Σε γενικές γραμμές, οι μαθητές στο σχολείο εργάζονται μέσω των επιπέδων 1 έως 3 στα έτη 11 έως 13.	Link
NuVu, The Innovation School Cambridge USA, Studio Model	Το σχολείο NuVu σε αντικατάσταση της επιβράβευσης με βαθμούς οι μαθητές έχουν portfolio. Ο κάθε μαθητής εμπλουτίζει το portfolio του με τα προσχέδια που ετοιμάζουν αλλά και την την τελική επίδειξη των προϊόντων που κατασκευάζουν	Link
Brighton waldorf school, Brighton UK- Waldorf / Steiner Education *Currently, there are about 1,000 Waldorf schools in 60 countries. Approximately 150 Waldorf schools are currently operating in North America. There are also public Waldorf programs in Milwaukee, Wisconsin and Detroit, Michigan.	Το συγκεκριμένο σχολείο ανήκει στη διεθνή κοινότητα των σχολείων waldorf που στηρίζονται στο μοντέλο εκπαίδευσης “Waldorf/Steiner”. Στο σχολείο Waldorf του Brighton η μάθηση είναι μη ανταγωνιστική δραστηριότητα. Μέχρι την ηλικία των δέκα (Lower school) δεν δίνονται καθόλου βαθμοί, αντ αυτού οι διδάσκοντες γράφουν λεπτομερείς αξιολογήσεις για κάθε μαθητή στο τέλος τους έτους και τηρούν τακτικές καταγραφές της προόδου τους.	Link

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Εκτός από τις τεχνολογικές, όλες οι άλλες είναι “soft skills” που αναφέρονται στον συνδυασμό των διαπροσωπικών ικανοτήτων επικοινωνίας ενός ατόμου, των προσωπικών του πεποιθήσεων, της συνολικής προσέγγισης για την ζωή και την εργασία, της συναισθηματικής του νοημοσύνης και των βασικών χαρακτηριστικών της προσωπικότητάς του.

Σε αντίθεση με τις «hard skills» (τεχνολογικές, που είναι όμως απαραίτητες) τα οποία περιγράφουν το σύνολο των τεχνικών ικανοτήτων ενός ατόμου που χρησιμοποιεί για να διεκπεραιώσει μια σειρά συγκεκριμένων εργασιών στα πλαίσια ενός μόνο επαγγέλματος, οι «soft skills» εφαρμόζονται ευρέως σε πολλά διαφορετικά επαγγέλματα και πεδία.

Σε μία εποχή έντονου ανταγωνισμού, όπως είναι η σημερινή, είναι υψίστης σημασίας να κατέχει κάποιος αυτές τις δεξιότητες οι οποίες μπορούν να τον κάνουν να ξεχωρίσει μέσα από ένα πλήθος καλά καταρτισμένων ανθρώπων, και συνεπώς μπορεί να αποτελέσει τον καθοριστικό παράγοντα για την εύρεση ή μη εργασίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η φράση πολλών ειδικών: «οι hard skills μπορούν να σου ‘φέρουν’ την συνέντευξη, αλλά χρειάζεσαι τις soft skills για να πάρεις -και να κρατήσεις- την δουλειά».

Εκτός από τον τομέα της εργασίας που είναι κεφαλαίωδους σημασίας για την πληρότητα της ζωής ενός ατόμου, οι “soft skills” δημιουργούν τις προϋποθέσεις για μια καλύτερη ποιότητα κάθε στιγμής της ζωής του ατόμου.

Καλλιεργούνται από πολύ νωρίς μέσα από δραστηριότητες και αξιολογούνται μέσα από την καθημερινή εμπειρία του ατόμου, τη διαδικασία του αναστοχασμού του και την αναγνώριση/ διαχείριση των συναισθημάτων του μέσα σε αυτήν, την αποδοχή από την κοινότητα στην οποία δραστηριοποιείται και τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα στη ζωή του.

Δεν αξιολογούνται με ένα νούμερο!

03

ΥΠΑΡΞΗ ΜΕΝΤΟΡΩΝ- COUCH ΕΚΤΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ

Στο ισχύον εκπαιδευτικό σύστημα οι ρόλοι φαίνονται να είναι διαχωρισμένοι πλήρως: εκπαιδευτής/διδάσκαλος και μαθητές. Ο εκπαιδευτής διδάσκει συνήθως μέσω διαλέξεων έχοντας έτσι τον άχαρο ρόλο του παροχέα γνώσεων και έπειτα του κριτή. Το παρόν εκπαιδευτικό μας σύστημα ουσιαστικά είναι προσαρμοσμένο στις απαιτήσεις της κοινωνίας της δεύτερης βιομηχανικής επανάστασης και φυσικό είναι να μην μπορεί να ανταποκριθεί στα σημερινά δεδομένα. Ιδίως τις τελευταίες δεκαετίες βλέπουμε ότι οι κοινωνικές αλλαγές και ανακατατάξεις είναι πολύ πιο συχνές. Οι μαθητές εξερχόμενοι από την τυπική εκπαίδευση δεν γνωρίζουν ποιές είναι οι βασικές δεξιότητες που χρειάζονται για να ανταπεξέλθουν στο εργασιακό τους περιβάλλον. Σε πολλές περιπτώσεις δεν έχουν ακόμα άποψη για πιο βασικά ζητήματα επαγγελματικού προσανατολισμού και καριέρας.

Αυτό το ζήτημα-πρόβλημα καλείται να βοηθήσει και να λύσει (σε συνεργασία με τις υπόλοιπες πρακτικές που προτείνονται) ο Μέντορας. Ο ρόλος του είναι να δουλεύει μαζί με τον μαθητή του και να προτείνει διαδρομές (paths) μάθησης που να ταιριάζουν στην προσωπικότητα του αλλά και να προσφέρουν την απαραίτητη κατάρτιση και εξειδίκευση που να τον καθιστά απαραίτητο στην αγορά εργασίας

Τα οφέλη της ύπαρξης Μεντόρων - Couch, συμπληρωματικά των δασκάλων - Καθηγητών στους πολίτες του μέλλοντος.

01

Δημιουργικότητα

Η καλλιέργεια της δημιουργικότητας δεν είναι μια straightforward διαδικασία. Ο ρόλος του Μέντορα είναι να συντονίζει τις δράσεις του μαθητή σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς ώστε να του καλλιεργηθεί η ανάγκη που θα τον κάνει να λύνει προβλήματα με πρωτότυπους τρόπους (Craft, 2010). Η Craft (2010:20) αναφέρει επίσης ότι είναι σημαντικό ο δάσκαλος «να σταθεί πίσω» έτσι ώστε να υπάρχει χώρος για τους μαθητούμενους να βρίσκονται στο επίκεντρο της μαθησιακής διαδικασίας. Αυτό σημαίνει ότι βλέπει επίσης τον δάσκαλο περισσότερο ως διαμεσολαβητή, μάλλον ως μοναδικό κυρίαρχο πρόσωπο στην τάξη.

02

Συναισθηματική Νοημοσύνη

Η καλλιέργεια της Συναισθηματικής Νοημοσύνης με την καθοδήγηση του Μέντορα, βοηθά το μαθητή να προσδιορίζει τις ανάγκες του και τη θέση του στο κοινωνικό του περιβάλλον και να αναζητά τρόπους που θα τον βελτιώσουν. Ταυτόχρονα με τις επιπλέον δεξιότητες του Μέντορα καταφέρνει την επίλυση μικρών, καθημερινών συναισθηματικών προβλημάτων και εκπαιδεύει τον μαθητή να τα αντιμετωπίζει ολιστικά.

03

Αναλυτική (Κριτική) Σκέψη

Η αναλυτική και μη γραμμική σκέψη, βοηθούν το μαθητή να αναλύσει και προσδιορίσει τις παραμέτρους ενός προβλήματος και να το τοποθετήσει σε μια πιο γενική και ευρεία κλίμακα. Ο προσωπικός χρόνος του μαθητή με τον Μέντορά του καταφέρνει να αναπτύξει αυτή τη δεξιότητα με τα κατάλληλα εργαλεία που χρησιμοποιεί ο Μέντορας.

04

Ενεργός μάθηση με νοοτροπία ανάπτυξης

Σε αυτόν τον τομέα η ύπαρξη του Μέντορα βρίσκει και την καλύτερη εφαρμογή του. Ο Μέντορας βοηθά στη λήψη αποφάσεων που αφορούν

την εκπαίδευση του μαθητή και τον παροτρύνει στο "πάρει στα χέρια του", ο μαθητής, τη διαδικασία της μάθησης. Η συνεργασία τους δεν τελειώνει με την λήξη της "κλασικής" εκπαίδευσης, αλλά μετουσιώνεται μέσα στα χρόνια σε μια ανιδιοτελή συνεργασία Ζωής και να μαθαίνει να αναγνωρίζει ευκαιρίες εκεί που κάποιος μπορεί να βλέπουν προβλήματα.

05

Κρίση και λήψη αποφάσεων

Η ενεργή διαδικασία μάθησης σε συνεργασία με τον Μέντορα, βοηθά τον μαθητή ώστε να αναλαμβάνει ενεργό ρόλο και να παίρνει αποφάσεις για τον εαυτό του και την ομάδα του.

06

Διαπροσωπικές δεξιότητες επικοινωνίας

Ο ρόλος του Μέντορα βοηθά σε εξαιρετικό βαθμό στην δημιουργία καλών διαπροσωπικών σχέσεων αλλά και στη μείωση και διαχείριση των εντάσεων.

07

Ηγετικές ικανότητες

Όπως ειπώθηκε και πριν ο ρόλος του Μέντορα βοηθά τον μαθητή στην αντίληψη της θέσης του και του ρόλου του σε μια ομάδα. Έτσι γνωρίζει καλύτερα πότε να αναλαμβάνει ή όχι δράση.

08

Διαφορετικότητα και πολιτισμική νοημοσύνη

Η ύπαρξη του Μέντορα βοηθά στην αποδοχή της διαφορετικότητας και αναβαθμίζει την πολιτισμική νοημοσύνη μέσω των εργαλείων που διαθέτει στην επικοινωνία και στην επίλυση προβλημάτων του μαθητή. Ο ειδικά εκπαιδευμένος Μέντορας θα μπορεί να βοηθήσει στην βαθύτερη κατανόηση της διαφορετικότητας και έχοντα στα χέρια του εξειδικευμένα εργαλεία μέτρησης και αναβάθμιση της πολιτισμικής νοημοσύνης βοηθά τον μαθητή στην αποδεκτικότητα και στην κατανόηση της διαφορετικότητας των πολιτισμών.

09

Τεχνολογικές δεξιότητες

Ο ρόλος του Μέντορα είναι πολύπλευρος. Μια από τις ευθύνες του είναι να βοηθά στην κατανόηση του ρόλου της τεχνολογίας και στην αξιοποίησή της ως εργαλείο βελτίωσης της καθημερινότητάς του. Ο μέντορας προτείνει την ανάπτυξη τεχνολογικών δεξιοτήτων όταν τα αποτελέσματα των ειδικών τεστ αναδεικνύουν έμφηση

σε αυτά. Αλλά και σε περιπτώσεις μη έμφησης, ο ρόλος του μέντορα είναι σημαντικός γιατί βοηθά τον μαθητή στον τεχνολογικό αλφαριθμητισμό με παιχνίδια και διασκεδαστικές εφαρμογές.

10

Επιδίωξη και αποδοχή της αλλαγής

Ο ρόλος του Μέντορα είναι να βοηθήσει τον μαθητή να καταλάβει ότι ζει σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον όπου ο πολίτης οφείλει να κατανοεί τους λόγους που οδηγούν στην αλλαγή ώστε να μπορεί να προσαρμοστεί και βρει τη θέση του στις επερχόμενες εξελίξεις.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΗΔΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΜΕΝΤΟΡΩΝ - COACH ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΔΑΣΚΑΛΟΥΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΩΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ	ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ	LINK
NuVu, The Innovation School Cambridge USA, Studio Model	Η παιδαγωγική του NuVu βασίζεται στη δομή ενός studio όπου ένας coach καθοδηγεί τους μαθητές στην αντιμετώπιση και επίλυση σύνθετων και περιεκτικών προβλημάτων.	Link

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Ο ρόλος του μέντορα είναι ένα συνδεσμος μεταξύ μαθητή, σχολείου - συμμαθητών, δασκάλων - καθηγητών και γονέων. Λειτουργεί ως σύμβουλος και ως couch και βοηθά στην εξομάλυνση των εσωτερικών προβληματισμών, των διαπροσωπικών σχέσεων αλλά και στην λήψη αποφάσεων που θα τον βοηθήσουν στον προσωπικό ορισμό της ευτυχίας της ζωής του. Ο ρόλος του είναι συνώνυμος με τον ρόλο της κοινωνίας στην εξέλιξη ενός ενεργού πολίτη.

04

ΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΑΛΛΑΓΗ ΣΕ ΕΥΕΛΙΚΤΕΣ ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Σύμφωνα με την Ken Carrol (2007) αν παρατηρήσουμε τη λειτουργία των περισσότερων σχολείων θα παρατηρήσουμε τη δομή λειτουργίας ενός εργοστασίου. Ο γραμμικός τρόπος μάθησης που ισχύει εδώ και κάποιους αιώνες αποτελείται από τα βιβλία, τα προγράμματα σπουδών και τις τάξεις και στην ουσία αποτελούν τα προϊόντα ενός εργοστασιακού μοντέλου του 19ου αιώνα.

Μέχρι σήμερα, όταν το κουδούνι χτυπάει ο κάθε μαθητής και ο κάθε εκπαιδευτής μπαίνει στη συγκεκριμένη του θέση για την επόμενη διδακτική ώρα μέχρι το επόμενο κουδούνι(κλιμακωτή διαδικασία). Σύμφωνα με τη δεδομένη γραμμική εκπαίδευση ο κάθε μαθητής λαμβάνει το εκάστοτε γνωσιακό περιεχόμενο μαζικής παραγωγής που σχεδιάστηκε με χρήση τυποποιημένων δομών που σαφώς καθόλου δεν ικανοποιούν τις ατομικές ανάγκες μάθησης (Ken Carroll,2007)). Ουσιαστικά με τον γραμμικό τρόπο μετάδοσης της γνώσης επιτυγχάνεται απλά η απομνημόνευση και η αναπαραγωγή της η οποία σταματά μετά το πέρας της εκπαίδευσης.

Στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, της συνεχής ψηφιακής εξέλιξης και της αστείρευτης πληροφορίας όμως αυτού του είδους γνώση είναι προσβάσιμη και εύκολη ακόμα και αν δεν υπήρχε αυτό του είδους σχολείο.Κύριο μέλημα μας πλέον οφείλει να είναι η εκμάθηση του τρόπου διαχείρισης της πληροφορίας, ο αποδοτικός τρόπος εκμάθησης, η εκπαίδευση σύμφωνα με τις εξατομικευμένες ανάγκες και η δια βίου μάθηση.

Όπως αναφέρει η Ken Carrol (2007) η μη γραμμική μάθηση δεν είναι κάτι νέο αλλά στην πραγματικότητα είναι ό,τι πιο φυσικό ,είναι ο τρόπος που μάθαμε για μερικές εκατοντάδες χιλιάδες χρόνια. Στη φύση, δεν υπάρχει η γραμμική μάθηση καθώς οι άνθρωποι δεν έμαθαν να κολυμπούν ή να κυνηγούν με γραμμικό τρόπο αλλά μέσα από την άμεση εμπειρία, την αντιμετώπιση των πραγμάτων όταν θα συμβούν , μέσα από την ανακάλυψη του σημαντικού κάθε φορά. Στην ζωή , έξω του σχολείου,μάθαμε και μαθαίνουμε κάνοντας συνδέσεις ανάμεσα σε πράγματα που ήδη γνωρίζουμε και τα πράγματα που δεν γνωρίζουμε,έτσι κατασκευάζουμε ενεργά τη γνώση όπως την χρειαζόμαστε. Όλα είναι πολύ υποκειμενικά και ατομικά και όχι γραμμικά. Η μη γραμμική εκπαίδευση δίνει λύση στα προβλήματα καθώς στηρίζεται στον φυσικό συναισθηματικό τρόπο εκμάθησης .Με το γραμμικό τρόπο μάθησης δίνεται προτεραιότητα στην βιωματική μάθηση και στην ανταλλαγή γνώσεων εκπαιδευτή-εκπαιδευόμενου-περιβάλλοντος για ανατροφοδότηση και επέκταση της γνώσης σε κάτι νέο .

Τα οφέλη της μη Γραμμικής Εκπαίδευσης στους πολίτες του μέλλοντος.

01

Δημιουργικότητα

Στην περίπτωση της μη γραμμικής εκπαίδευσης αλλά και της δια βίου μάθησης ο εκπαιδευόμενος ακολουθεί το φυσικό τρόπο μάθησης βιωματικά και με ανταλλαγή γνώσης. Έτσι προάγεται η δημιουργικότητα καθώς δεν του παρέχεται απλά με σκοπό τη στείρα απομνημόνευση αλλά χρησιμοποιεί σαν κομμάτια παζλ τις πληροφορίες.

02

Συναισθηματική Νοημοσύνη

Συμφωνα με μελέτες ο γραμμικός τρόπος σκέψης εκπαίδευσης σχετίζεται με την γνωσιακή ευφραία ενώ ο μη γραμμικός τρόπος σκέψης συνδέεται περισσότερο με την συναισθηματική ευφραία./νοημοσύνη. Αυτή η αντίληψη συνδέεται με την αντίληψη ουσιαστικά της γραμμικότητας που αναπτύχθηκε στις θετικές επιστήμες.Για παράδειγμα στα Μαθηματικά ένα γραμμικό μοντέλο

χαρακτηρίζεται από μια γραμμική εξίσωση κάτι που σημαίνει ότι τα δεδομένα και οι λύσεις πρέπει να είναι ανάλογα κατι που δεν ισχύει με στον φυσικό τρόπο εκμάθησης. Και όμως ο γραμμικός τρόπος που προαγεται στην εκπαίδευση λειτουργεί κατά αυτό τον τρόπο. Στην πραγματικότητα το παιδι είναι ο μαθητής και άρα δεν δρα μονοδιάστατα γραμμικά αλλά χρησιμοποιεί τις αισθήσεις και τα συναισθηματα του στην λειτουργια της μάθησης από τη στιγμή που γεννιέται. Η Συναισθηματική Νοημοσύνη είναι αυτη που θα βοηθησει στην σωστη διαχειριση και στην εκμεταλευση τους στην διαδικασία της μαθησης κατι που θα συνεχιστει σε ολη την ενήλικη ζωή του ατόμου.

03

Αναλυτική (Κριτική) Σκέψη

Η μάθηση δεν παύει να είναι ποτέ ενεργή. Η νοοτροπία του ημερήσιου προγράμματος με το διαχωρισμό των μαθηματων αποτελεί ένα μεγάλο πρόβλημα στη δημιουργία μονοδιάστατων μαθητών και στη συνέχεια μη ενεργών πολιτών.

04

Ενεργός μάθηση με νοοτροπία ανάπτυξης

Η μάθηση δεν παύει να είναι ποτέ ενεργή. Η νοοτροπία του ημερήσιου προγράμματος με το διαχωρισμό των μαθηματων αποτελεί ένα μεγάλο πρόβλημα στη δημιουργία μονοδιάστατων μαθητών και στη συνέχεια μη ενεργών πολιτών.

Η Μη Γραμμική Εκπαίδευση κάνει πρόσφορο το έδαφος ώστε όλες αυτές οι συνδέσεις να είναι αποδοτικές και όχι χαοτικές τον κάθε μαθητή αλλά και αρχή για να βρει τα δυνατά του σημεία.

05

Κρίση και λήψη αποφάσεων

Ο μη γραμμικός τρόπος εκμάθησης έχει εφαρμογή όταν ο εκπαιδευόμενος είναι σε θέση να διαχειριστεί τα νέα δεδομένα και κατ επέκταση να είναι σε θέση να πάρει τις κατάλληλες αποφάσεις. Στην αγορά εργασίας η κρίση και η λήψη αποφάσεων αποτελούν κύριο μέλημα.

Για παράδειγμα ως πωλητής η κάθε μέρα είναι συλλογή πληροφοριων και ο κάθε πελάτης μπορεί να σου “υποδείξει” διαφορετικές αναγκαιότητες για ένα προϊόν . Στην ικανότητα και την κρίση του πωλητη είναι να εκμεταλλευτεί την πληροφορία για τον επόμενο πελάτη.

06

Διαπροσωπικές δεξιότητες επικοινωνίας

Οι διαπροσωπικές ικανότητες είναι αυτές που βελτιώνονται και συνεχώς εξελίσσονται.Όταν το κάθε άτομο μπορεί να διαχειριστεί και να κατανοήσει τα δικά του συναισθήματα μπορεί να κατανοήσει και του άλλου. Μέσα από την επικοινωνία γίνονται ανταλλαγή γνώσεων και ο καθένας παίρνει εναλλαξ τη θέση εκπαιδευτή -εκπαιδευόμενου από την παιδική αλλά και ως συνέχεια στην ενήλικη ζωή του με αυτον τον μη γραμμικό τρόπο προαγοντας φυσικά τη δια βίου μαθηση.

Στην αγορά εργασίας ουτως η άλλως η δεξιότητα επικοινωνίας είναι βασικό μέλημα της κάθε επιχείρησης.

07

Ηγετικές ικανότητες

Το να μπορείς να ηγείσαι αλλά και να ακολουθείς αποτελεί στόχο ζωης. Πολλοί είναι αυτοί που ηγούνται χωρις ικανοτητα και πολλοί αυτοί που έχουν ικανότητες αλλά ποτέ δεν έχουν ευκαιρία να τις δείξουν αλλά και μερικές φορες δεν είχαν τις ευκαιρίες να τις μάθουν οι ιδιοι. Στο μοντέλο της μη γραμμικής εκπαίδευσης μέσω παιχνιδιών και βιωματικών εργαστηρίων εναλλάσσονται συνεχώς οι ρόλοι εκπαιδευτή - εκπαιδευόμενου. Όταν κάποιος μαθαίνει σε μια ομάδα να περνά από όλους τους ρόλους και αντιληφθεί ότι αυτό πρέπει να

08

γίνεται συνεχώς καταφέρνει τελικά να πετύχει μια αρμονική ζωή όπου μπορεί όταν χρειάζεται να ηγείται χωρίς να καπελώνει τα άλλα μέλη της ομάδας και το ίδιο επιτυχημένα μπορεί να ακολουθεί συμμετέχοντας ελεύθερα βοηθώντας την ομάδα με τις δικές του ικανότητες.

Διαφορετικότητα και πολιτισμική νοημοσύνη

Με το μη γραμμικό τρόπο μάθησης στο μαθητή δίνονται πολλά και διαφορετικά ερεθίσματα γνώσης και από ξεχωριστές πηγές ,τα οποία καλείται με τη σειρά του να τα εκμεταλλευτεί. Ο κάθε μαθητής με φυσικό τρόπο επιλέγει,τι του ταιριάζει και το εξελίσει. Ο μαθητής έτσι μέσω της εσωτερικής διεργασίας κατανοεί την έννοια της διαφορετικότητας

συμμετέχοντας ενεργά στην κοινωνία.

“Οι άνθρωποι έχουν ποικίλες γνώσεις, τι οποίες έχουν αποκτήσει στο ακαδημαϊκό περιβάλλον ή σε πρακτικό επίπεδο ή σε συνεργατικό περιβάλλον: όλοι διαθέτουν ικανότητα μάθησης χάρη στην πολιτισμική νοημοσύνη”(Oliver, Botton, Soler, & Merrill, 2011). Βασιζόμενοι σε αυτοί τη θεώρηση ο μόνος τρόπος να αποκτήσει απο την παιδική ηλικία ο μαθητής πολιτισμική νοημοσύνη δεν είναι μόνο μέσω της μελέτης αλλά βιωματικά κάτι που εξασφαλίζεται με τη φυσική μη

09

γραμμική εκπαίδευση.Ο μαθητής στην μη γραμμική εκπαίδευση ανταλλάσσει με τον συμμαθητή του, τους φίλους του, τους γείτονες και τους εκπαιδευτές του εμπειρίες,απόψεις,γνώσεις εξελίσσοντας την πολιτισμική του νοημοσύνη.

Τεχνολογικές δεξιότητες

Κύριος στόχος της μη γραμμικής εκπαίδευσης είναι να δημιουργηθούν ισχυρές προσωπικότητες ωστε να χρησιμοποιούν τις νέες τεχνολογίες συνειδητά για την επαγγελματική τους επιτυχία χωρίς ωστόσο να διαβρώνονται από αυτές. Με το μη γραμμικό τρόπο εκπαίδευσης η βιωματική απόκτηση των δεξιοτήτων είναι κάτι που θα βοηθήσει και στη σωστή διαχείριση τους .Το διαδικτυο όπως και το μυαλό αποτελείται από συνδέσμους και κόμβους και με αυτό τον τρόπο λειτουργεί και ο μη

γραμμικός τροπος εκπαίδευσης και είναι κάτι που μας δείχνει ακόμα περισσότερο ότι αποτελεί το φυσικό τρόπο εκμάθησης.

10

Επιδίωξη και αποδοχή της αλλαγής

Η Μη Γραμμική Εκπαίδευση βοηθά τον μαθητή είναι να δεχτεί τις αλλαγές που συμβαίνουν στον ίδιο,στους άλλους ,γύρω του και κυριοτερο να συνδυάσει

το παλιό με το νέο ώστε να υπάρχει μια όμορφη συνέχεια.Η προσκόλληση όσο και η αποποίηση των συνηθειών του παρελθόντος είναι το ίδιο ανούσια. Η μη γραμμική εκπαίδευση αποτελείται από δίκτυα και όχι από γραμμές και αυτό αποτελεί τη δομη της εξέλιξης και της αλλαγής.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΗΔΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΤΗ ΜΗ ΓΡΑΜΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΩΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ	ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ	LINK
Sudbury Valley School, Framingham, Massachusetts, USA -Sudbury school model *Το πρώτο σχολείο sudbury	Η παιδαγωγική φιλοσοφία ενός sudbury σχολείου βασίζεται σε αρχές μη γραμμικής εκπαίδευσης καθώς: <ul style="list-style-type: none"> • διευθύνεται από άμεση δημοκρατία (democratic education)στην οποία οι μαθητές έχουν ευθύνη της εκπαίδευσης τους είναι σχεδόν “ίσοι” με τους εκπαιδευτές. • υποστηρίζει ότι η μάθηση είναι ένα φυσικό υποπροιον κάθε ανθρώπινης δραστηριότητας. 	Link
NuVu, Cambridge USA- Studio Model	Στο συγκεκριμένο σχολείο η μάθηση ως επι το πλείστον γίνεται βιωματικά μέσω των εργαστηρίων studio.	Link
Integral Colegio, Brazil -Freinet Education system	Το συγκεκριμένο σχολείο λειτουργεί με το σύστημα του παιδαγωγού Freinet.Βασική αρχή του Φρενέ που εφαρμόζεται και αποτελεί μη γραμμική προσέγγιση: ελευθερία επιλογής των σχεδίων εργασίας-δράσεων (συλλογικών και ατομικών, σύμφωνα με τα ενδιαφέροντα, τις κλίσεις και τα ταλέντα των μαθητών) και στο σχεδιασμό του ατομικού πλάνου εργασίας. Επιπλέον τα μαθήματα και το καθε επιστημονικό πεδίο αποτελούν εργαλείο κατανόησης της κάθε μέρας του μαθητή. Δεν αποτελούν σκοπο αλλά το μέσο για να μπορούν να ενεργούν.	Link
a The Brighton Waldorf school -Waldorf /Steiner model education. b Detroit waldorf school Detroit,USA -Waldorf /Steiner model education https://www.detroitwaldorf.org/strategic-plan-20192023 *Τα δυο αυτα σχολεία αποτελούν αξιολογούμεια παραδείγματα των σχολείων waldorf με ιδρυτή τον Steiner σε Ευρώπη και Αμερική.	Ενα βασικό στοιχείο της εκπαίδευσης waldorf που ακολουθείται στα σχολεία και αποτελεί μη γραμμική προσέγγιση μάθησης είναι η υπαρξη του κύριου μαθήματος (Main lesson). Διδάσκεται από τον δάσκαλο της τάξης και επικεντρώνεται σε ένα ακαδημαϊκό θέμα και ολοκληρώνεται σε τρεις με τεσσερις εβδομάδων. Οι μαθητές δημιουργούν τα δικά τους εγχειρίδια του κύριου μαθήματος, τα οποία καταγράφουν τις εμπειρίες τους και τι έμαθαν. Δημιουργώντας τα δικά τους βιβλία εργασίας, οι μαθητές σταθεροποιούν τις γνώσεις πιο σταθερά από ό, τι διαβάζοντας απλά ένα βιβλίο χτίζοντας ταυτοχρονα την αυτοπεποίθηση και την χαρά της δημιουργίας. Το σχολείο του Brighton έχει επιπλέον προγράμματα που ακολουθούν μη γραμμικό τρόπο εκπαίδευσης: <ul style="list-style-type: none"> • Πραγματοποίηση εισηγήσεων από ομιλητές από διάφορους τομείς (υγείας, κοινωνικής και επιχειρηματικής προέλευσης κ.α) σε θέματα τα οποία τέθηκαν και συζητήθηκαν σε προηγούμενα εργαστήρια και μαθήματα του σχολείου. • Οι μαθητές παρακολουθούν σεμινάρια στους χώρους εργασίας για να τους διερευνήσουν απο κοντά. • Διενεργούνται επίσημα debate γύρω από φλέγοντα/προκλητικά (emotive) θέματα .Ετσι οι μαθητές μαθητές μαθαίνουν βιωματικά τις διαφορές των αντικειμενικών και υποκειμενικών απόψεων. • Επιπλέον αυτές οι εκδηλώσεις επιτρέπουν στους μαθητές να δημοσιοποιούν τις απόψεις και τα ιδανικά τους, να αμφισβητούν και να αμφισβητούνται σε ένα ασφαλές περιβάλλον. 	Link

05

**ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΙ
ΤΡΟΠΟΙ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΜΑΘΗΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩ-
ΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΚΙΛΟ-
ΜΟΡΦΙΑΣ ΤΗΣ
ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΦΥΣΗΣ**

Τα μη διαδραστικά βιβλία, τα μη συνδεδεμένα μαθήματα, η δομημένη τάξη, ο πίνακας, οι ατομικές ασκήσεις και οι διαλέξεις είναι μόνο μερικά από τα μέσα που χρησιμοποιεί το κλασικό εκπαιδευτικό σύστημα. Οι τρόποι και τα μέσα που χρησιμοποιεί είναι πεπαλαιωμένα και έτσι τείνουν να μην συμβαδίζουν με τις απαιτήσεις και τους ρυθμούς της σύγχρονης κοινωνίας.

Στόχος της ανθρώπινης φύσης είναι είναι η εξέλιξη, η καινοτομία, η έρευνα, η ανάπτυξη κριτικής ικανότητας και η αναζήτηση καινοτόμων μεθόδων και ιδεών ώστε να οδηγηθούμε σε ένα καλύτερο μέλλον. Επιπλέον στόχος της να διδάξει την μεταγνώση την ενσυναίσθηση και την δια βίου μάθηση χωρίς όρια ώστε παρά την διευκόλυνσή μας από τις μηχανές να διατηρήσουμε την ανθρωπιά μας. Η Συνδυαστική Μάθηση, η Βιωματική Μάθηση, η Μαιευτική είναι τα “εργαλεία” ώστε μέντορες και εκπαιδευόμενοι να διδάσκουν ο ένας τον άλλο, οι ηλικιωμένοι να διδάσκουν τους νέους, οι νέοι να διδάσκουν τους μεγαλύτερους, σε κτίρια ή στην ύπαιθρο ή μέσω διαδικτύου / προσομοιώσεων. Οι νέοι, πόσο μάλλον στην εποχή των αλλαγών και της εικόνας, πλήττουν εύκολα και αναζητούν τη δράση αποκτώντας νέες εμπειρίες, ανάλογα με τις κλίσεις και της κλήσεις τους που είναι πιο αποκτούν περισσότερο νόημα, όταν τις μοιράζονται.

Τα οφέλη των διαφορετικών τρόπων μάθησης στους πολίτες του μέλλοντος.

01

Δημιουργικότητα

Κάθε άνθρωπος καλείται να αντιμετωπίσει σημαντικές ή ασήμαντες προκλήσεις σε διαφορετικούς ρόλους που θα αναλάβει στην προσωπική και την επαγγελματική ζωή του. Η δημιουργικότητα, στο βαθμό που την έχει αναπτύξει ως δεξιότητα, συντελεί στο να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις αυτών των ρόλων. Στις προσωπικές του σχέσεις η δημιουργική του σκέψη θα ενισχύει τον πλουραλισμό της προσέγγισης διαφορετικών προσωπικοτήτων. Από την άλλη πλευρά, οι εργοδότες του θα αναζητούν εργαζόμενους όχι μόνο άριστα καταρτισμένους, αλλά και με καινοτόμες ιδέες, που με την ανάληψη πρωτοβουλιών θα μπορούν να τις υλοποιήσουν. Αυτή εξ’ άλλου είναι και η διαφορά μας από τους Η/Υ είμαστε “αργοί” αλλά είμαστε επινοητικοί και δημιουργικοί.

Η δημιουργικότητα μας ενισχύεται με την ποικιλία στους τρόπους μάθησης. Η Συνδυαστική Μάθηση, η Βιωματική Μάθηση, η Μαιευτική, η καθοδηγούμενη έρευνα, η μαθητεία, οι διδακτικοί διάλογοι, οι

διαλέξεις, τα σεμινάρια, τα παιχνίδια διαπραγμάτευσης, τα έργα ατομικών ή μικρών ομάδων, η ηλεκτρονική μάθηση και οι προγραμματισμένες τεχνικές είναι μερικοί από τις διαδραστικές μεθόδους μάθησης από τις οποίες μπορούμε να επιλέξουμε

Η εξέλιξη, η καινοτομία και η δημιουργικότητα πρέπει να διέπουν την εκπαίδευση και την ζωή μας γενικότερα ώστε να είμαστε προετοιμασμένοι και μάχημοι για οποιαδήποτε δυσκολία της ζωής ως μαθητές αλλά και ως μέντορες, για να διδάξουμε και να διδαχθούμε στο σχολείο και σε οποιοδήποτε άλλο χώρο εργασίας μας.

02

Συναισθηματική Νοημοσύνη

Οι εκπαιδευτικοί με ανεπτυγμένη συναισθηματική νοημοσύνη αλληλεπιδρούν με σεβασμό στην προσωπικότητα των μαθητών ακολουθώντας υψηλά ηθικά πρότυπα, οικοδομώντας μαζί τους τη γνώση. Εστιάζουν σε κάθε ένα από αυτούς ξεχωριστά (στα συναισθήματά του και στο προφίλ του γενικότερα), όπως και στη θέση του μέσα σε μια ομάδα (η οικογένειά και η τάξη του). Στο βαθμό που μπορούν θα πρέπει να αφιερώνονται στο λειτούργημα του δασκάλου - μέντορα με αγάπη και δέσμευση σε αυτό. Επίσης, καλούνται ως μέντορες να ενισχύουν διαρκώς και τη δική τους συναισθηματική νοημοσύνη. Δεν μπορούν ποτέ να είναι πλήρως ικανοποιημένοι από αυτό που κάνουν ως υπεύθυνοι “Δάσκαλοι”. Ο μέντορας αναζητά πάντα τρόπους βελτίωσης των γνωστικών πρακτικών και ηθικών πεδίων του μαθητευόμενου. Αναζητά τρόπους να διαμορφώσει πολίτες με ενσυναίσθηση και όχι μόνο γνώση.

03

Αναλυτική (Κριτική) Σκέψη

Η ποικιλία αυτή των διδακτικών προσεγγίσεων οδηγεί στην ανάπτυξη της κριτικής ικανότητας των μαθητών οι οποίοι μαζί με τους μέντορές τους ψάχνουν νέους τρόπους επικοινωνίας για ένα καλύτερο μέλλον με αυξημένη μεταγνωστική ικανότητα σε μια πορεία δια βίου μάθησης.

04

Ενεργός μάθηση με νοοτροπία ανάπτυξης

Οι Διαφορετικοί τρόποι / προσεγγίσεις / εργαλεία μάθησης για την αντιμετώπιση της ποικιλομορφίας της ανθρώπινης φύσης οδηγούν σε ενήλικες με αυξημένες ικανότητες μετάγνωσης που αναπτύσσουν μηχανισμούς οι οποίοι τους επιτρέπουν να μαθαίνουν μόνοι τους στο μέλλον Η δια βίου μάθηση οδηγεί στην διαρκή ανάπτυξή τους ως άτομα και ως επαγγελματίες

05

Κρίση και λήψη αποφάσεων

Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης οδηγεί σε αυξημένη αποδοτικότητα κατά την λήψη αποφάσεων ειδικά αν έχει δοθεί και αντίστοιχη έμφαση με την χρήση της κατάλληλης διδακτικής μεθόδου.

06

Διαπροσωπικές δεξιότητες επικοινωνίας

Οι ποικίλες διδακτικές προσεγγίσεις ενισχύουν το βασικό στόχος να παραμείνουμε άνθρωποι παρά την ανάπτυξη της τεχνολογίας σε όλα τα στάδια της εκπαίδευσης. Οι μαθητές οδηγούνται, έτσι στην ανάπτυξη των διαπροσωπικών σχέσεων και δεξιοτήτων επικοινωνίας σε μεγαλύτερο βαθμό.

07

Ηγετικές ικανότητες

Ο ηγέτης για να είναι χαρισματικός, γιατί τέτοιους τελικά αναζητούμε, θα πρέπει να συγκεντρώνει ένα πλήθος ικανοτήτων και χαρακτηριστικών μεταξύ των οποίων και τα προαναφερθέντα δηλαδή αυξημένη Συναισθηματική Νοημοσύνη και Αναλυτική (Κριτική) Σκέψη (Zhao,2009).

Θα πρέπει, ακόμη, να έχει διάθεση για ενεργή μάθηση με νοοτροπία ανάπτυξης, αυξημένη κρίση και ικανότητα λήψης αποφάσεων, διαπροσωπικές δεξιότητες επικοινωνίας, αυτοπεποίθηση που καλλιεργείται και ενδυναμώνεται με τις ποικίλες διδακτικές προσεγγίσεις, αποδοχή στη διαφορετικότητα και πολιτισμική νοημοσύνη, τεχνολογικές δεξιότητες και επιδίωξη και αποδοχή της αλλαγής (Goleman, 1999, 2006, Φλουρής, 2007 / Πασιάς-Φλουρής, 2016).

08

Διαφορετικότητα και πολιτισμική νοημοσύνη

Οι ποικίλες διδακτικές προσεγγίσεις καθώς και η γνωριμία με πλήθος διαφορετικών ατόμων κατά την εκπαίδευση οδηγεί σε σεβασμό προς την διαφορετικότητα και σε ανάπτυξη πολιτισμικής νοημοσύνης

ΟΔΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

09

Τεχνολογικές δεξιότητες

Η ανάπτυξη των τεχνολογικών δεξιοτήτων σε μια καλπάζουσα τεχνολογικά κοινωνία είναι αυτονόητη

10

Επιδίωξη και αποδοχή της αλλαγής

Η εκπαίδευση μέσω ποικίλων διδακτικών προσεγγίσεων στοχεύει στην συνεχή αλλαγή με σκοπό την

αποφυγή της συνεχούς κόπωσης αλλά και την διαρκή εναλλαγή εμπειριών, ώστε να αναπτυχθούν παράλληλα με άλλες δεξιότητες η ενσυναίσθηση και η κριτική ικανότητα. Μέσω αυτών η αλλαγή αποτελεί στόχο και την επιδιώκουμε ώστε να οδηγηθούμε σε ένα καλύτερο αύριο.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΗΔΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΥΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ ΜΑΘΗΣΗΣ:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΧΩΡΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ	ΠΟΥ ΣΥΜΒΑΛΛΕΙ	LINK
Sudbury Valley School, Framingham, Massachusetts, USA -Sudbury school model	Τα σχολεία sudbury υποστηρίζουν διαφορετική προσέγγιση μάθησης σύμφωνα με την οποία: η μάθηση είναι ένα φυσικό υποπροϊόν της ανθρώπινης δραστηριότητας καθώς θεωρείται αυτοτροφοδοτούμενη. Σύμφωνα με το εκπαιδευτικό μοντέλο που ακολουθούν η μάθηση είναι μια διαδικασία που κάνει κάποιος, όχι μια διαδικασία που γίνεται σε αυτόν ή αυτήν και ακόμα και η παρουσία και η καθοδήγηση ενός δασκάλου δεν είναι πάντα απαραίτητη.	Link
NuVu, Cambridge USA- Studio Model	Η Παιδαγωγική του Nunu η οποία στηρίζεται πάνω στο μοντέλο studio έχει σαν προτεραιότητα του τα συνεργατικά,πολυ επιστημονικά project. Με τα studio αντί για μαθήματα ,χωρίς αποκομμένα μαθήματα το Nunu διδάσκει την πλήρη δημιουργική διαδικασία,από την σύλληψη της ιδέας ,στα πειράματα και τις δοκιμές ως τη διεκπεραίωση.	Link
National Certificate of Educational Achievement and secondary schooling	Level based education with credits	Link
Forest school		Link
Big Bang School, Thessaloniki Greece	Το νεοσύστατο (ιδιωτικό) σχολείο της Θεσσαλονίκης αποτελεί κομμάτι, μιας μεγάλης εκπαιδευτικής κοινότητας.Υποστηρίζουν διαφορετική προσέγγιση μάθησης σύμφωνα με την οποία: καταρχήν πρόκειται για μια εκπαίδευση, βασισμένη στην προσωπική ανάπτυξη του ανθρώπου, νοητική και πνευματική. Υποστηρίζει διαφορετική προσέγγιση μάθησης σύμφωνα με την οποία: η μάθηση δεν είναι κατακερματισμένη αλλά συνδυαστική μάθηση μέσω διαθεματικών, διεπιστημονικών εννοιών και πραγματοποιείται μέσω του εργαλείου της αφήγησης (storytelling),της τέχνης και του αθλητισμού. Επιπλέον υποστηρίζει τη Διαφοροποίηση στις διδασκαλίες μας, επιτρέποντας μαθητές να μαθαίνει με τον δικό του ρυθμό.	
a Brighton waldorf school, Brighton UK Waldorf/Steiner school model b Detroit waldorf school Detroit,USA -Waldorf /Steiner model education	Τα σχολεία με την εκπαιδευτική μέθοδο Waldorf υποστηρίζουν τη διδασκαλία με διαφορετικές μεθόδους διδασκαλίας,κυρίως μέσω :αφήγησης ιστοριών-storytelling, τέχνης. Επιπλέον ο Steiner εφάρμοσε την θεωρία των τεσσάρων ιδιοσυγκρασιών (four temperaments theory) Βάση αυτής της παιδαγωγικής του Steiner στα σχολεία waldorf: οι δάσκαλοι πρέπει να εξετάζουν τη δική τους ιδιοσυγκρασία και να είναι έτοιμοι για να συνεργαστούν θετικά. η διδασκαλία και οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες διαφοροποιούνται σύμφωνα με τις ανάγκες του κάθε μαθητή που υπαγορεύουν οι 4 ψυχοφυσικοί τύποι	
Colégio Integral, Brazil -Freinet education system		Link
The circle school Harrisburg, Pennsylvania,USA		Link

ΜΕ ΧΑΡΑ ΔΙΑΠΙΣΤΩΝΟΥΜΕ ΟΤΙ Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΠΟΛΛΩΝ ΑΠΟ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΙΔΑΝΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΒΡΙΣΚΕΙ ΑΡΚΕΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΗΔΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΚΑΙ ΣΥΜΜΕΡΙΖΟΝΤΑΙ ΤΟ ΙΔΙΟ ΟΡΑΜΑ. ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΟΤΙ ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΧΡΕΙΑΖΟΝΤΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΧΡΟΝΟ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΕΙΝΑΙ ΕΤΟΙΜΕΣ ΓΙΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗ, ΜΙΑ ΠΟΥ ΥΠΑΡΧΕΙ Η ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.

ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΘΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΟΥΜΕ ΕΝΑΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΟΔΙΚΟ ΧΑΡΤΗ, ΙΕΡΑΡΧΟΝΤΑΣ ΤΙΣ ΠΕΝΤΕ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΜΑΣ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΑΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥΣ.

Πρώτη σε σειρά δυνατότητας εφαρμογής, η πέμπτη πρότασή μας. Διαφορετικοί τρόποι / προσεγγίσεις / εργαλεία μάθησης για την αντιμετώπιση της ποικιλομορφίας της ανθρώπινης φύσης

Βάσει της έρευνάς μας διαπιστώνουμε ότι είναι ώριμο το έδαφος για την εφαρμογή ενός πιο γενικευμένου διαφορετικού τρόπου προσέγγισης της μάθησης, μια που πληθώρα προγραμμάτων κινούνται ήδη επιτυχώς προς αυτή την κατεύθυνση. Χρειαζόμαστε μια εμπνευσμένη επιτροπή από ειδικούς να αξιολογήσουν τα προγράμματα και τα αποτελέσματά τους και να επιλέξουν τα πιο πετυχημένα για να διευρύνουν το πεδίο τους και σε άλλα μαθήματα και κατευθύνσεις, μέχρι να καλυφθεί όλο το φάσμα της εκπαίδευσης.

Δεύτερη σε σειρά δυνατότητας εφαρμογής, η δεύτερη πρότασή μας. Χωρίς βαθμούς - αλλά διαφορετικό, πιο ευέλικτο σύστημα αξιολόγησης

Και εδώ διαπιστώνουμε μια έντονη κινητικότητα με προγράμματα και εκπαιδευσεις που καθιστά ευφορο το έδαφος από πολλούς εκπαιδευτικούς αλλά και από την κοινωνία, για πλήρη εφαρμογή ενός διαφορετικού, πιο ευέλικτου συστήματος αξιολόγησης. Αναγνωρίζουμε το γεγονός δε, ότι μερικά από τα τεχνικά μαθήματα χρειάζονται ένα πιο σταθερό σύστημα αξιολόγησης. Στα πιο θεωρητικά, μπορεί να αντικατασταθεί ολοκληρωτικά το σύστημα με

έναν νέο που επιτρέπει την κριτική σκέψη και την δημιουργικότητα.

Πιστεύουμε δε, ότι όσο περνάει ο χρόνος, ο ρόλος της τεχνολογίας θα εμπλουτίζει εποικοδομητικά την εκπαίδευσή μας, παρέχοντας μια σειρά από νέα εργαλεία όχι μόνο αξιολόγησης. Ίσως τελικά, να αντικαταστήσει μέρος της υπάρχουσας εκπαίδευσης όπως την γνωρίζουμε.

Τρίτη σε σειρά δυνατότητας εφαρμογής, η τρίτη πρότασή μας. Υπαρξη Μεντόρων-Couch εκτός από τους δασκάλους

Η Υπαρξη Μεντόρων είναι στενά συνυφασμένη με την Μη Γραμμική Εκπαίδευση αλλά όπως θα διαπιστώσετε την προτείνουμε 3η σε σειρά και την Μη Γραμμική, 5η σε σειρά. Αυτό συμβαίνει γιατί η εκπαίδευση των μεντόρων, όπως και οι προσαρμοστικές αλλαγές θα πάρουν περισσότερο χρόνο για να ολοκληρωθούν και να οδηγηθούμε στην υλοποίηση της Μη Γραμμικής Εκπαίδευσης.

Τέταρτη σε σειρά δυνατότητας εφαρμογής, πρώτη πρότασή μας. Μη καθορισμένοι μαθησιακοί χώροι (αλλαγή από τους συμβατικούς φυσικούς χώρους όπως οι αίθουσες διδασκαλίας)

Αν και υπάρχουν ήδη αρκετά προγράμματα που έχουν εφαρμόσει την αλλαγή από τους συμβατικούς χώρους σε φυσικούς, η ολοκληρωτική εφαρμογή της πρότασης προϋποθέτει και κοινωνικές αλλαγές, που σε μερικούς πολιτισμούς μπορεί και να είναι

χρονοβόρες, αν όχι αδύνατες. Αναγνωρίζουμε τα θέματα ασφάλειας που ανακύπτουν όπως και τα θέματα των μετακινήσεων που θα χρειαστεί να βρούμε έξυπνους τρόπους επίλυσής τους.

Αλλά και πάλι, πιστευουμε οτι η ανάπτυξη της τεχνολογίας ίσως δώσει κάποιες λύσεις στο μέλλον που δεν έχουμε ακόμα φανταστεί ότι μπορούν να εφαρμοστούν. Για αυτό βρίσκεται και στην προτελευταία θέση στην κατάταξή μας, σε ότι αφορά την χρονική σειρά εφαρμογής τους.

Τέλος, Πέμπτη σε σειρά δυνατότητας εφαρμογής, είναι η πέμπτη πρότασή μας. Μη γραμμική εκπαίδευση. Αλλαγή σε ευέλικτες διαδρομές μέσω της διά βίου μάθησης.

Σε αυτή την πρόταση χρειάζονται και οι περισσότερες δομικές αλλαγές που προϋποθέτουν αναδιάρθρωση σε ολόκληρο το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα. Η εφαρμογή ενός σχεδίου εκπαίδευσης που βασίζεται στην δια βίου μαθηση καθιστά απαραίτητη την δημιουργία δομών για μια νέας εκπαιδευτική διαδικασία με την εφαρμογή όλων των προηγούμενων προτάσεών μας. Επισημάνουμε, ακόμη ότι αλλαγές απαιτούνται να γίνουν και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση για την καλύτερη σύνδεσή της με την αγορά εργασίας, αλλά και τα πραγματικά ενδιαφέροντα των σημερινών και αυριανών φοιτητών, για παίξει ένα ουσιαστικό ρόλο στην εκπαίδευση του μέλλοντος.

ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ ΟΤΙ ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΑΞΟΝΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

για την εκπαίδευση, κλιμακωτά μπορούν να εφαρμοστούν από τις πρώτες βαθμίδες, μετουσιώνοντας το εκπαιδευτικό σύστημα από τη βάση του.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Έχουν γραφτεί πολλά για τα προβλήματα και τις προκλήσεις που θα κληθεί αντιμετώπιζει το εκπαιδευτικό μας σύστημα στο μέλλον. Σε αυτή την πρόταση, έχοντας υπόψη τις αναλύσεις, πήγαμε ένα βήμα παραπέρα. Προτείνουμε 5 προτάσεις που μπορούν προοδευτικά να εφαρμοστούν στον υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα με όσο το δυνατόν μικρότερο κόστος και μεγαλύτερο αντίκτυπο. Ταυτόχρονα παρουσιάζουμε μια άμεσα εφαρμόσιμη λύση - πρόταση, για Συναισθηματική Εκπαίδευση που πρέπει να αναπτυχθεί επαρκώς σε μελλοντική πρόταση.

Αναγνωρίζουμε ότι υπάρχει η ανάγκη για περαιτέρω ανάπτυξη των τρόπων εφαρμογής των παραπάνω προτάσεων και η επόμενη εργασία μας θα είναι προς αυτή τη κατεύθυνση.

Παρόλα αυτά, η εποχή για ανασκόπηση έχει τελειώσει και η εποχή για δράση έχει έρθει. Έχοντας στην φαρέτρα μας όλες τις μελέτες και τις εφαρμοσμένες πρακτικές, μπορούμε να δημιουργήσουμε και να υλοποιήσουμε μια νέα, ολοκληρωμένη, εκπαιδευτική παρέμβαση που θα εμπλουτίσει επαρκώς τις υπάρχουσες μαθησιακές διαδικασίες με σεναρία και εκπαιδευσεις Συναισθηματικής Νοημοσύνης.

Είμαστε αναγκασμένοι να πάρουμε τα ηνία αυτής της εξέλιξης και να προχωρήσουμε με τολμηρά βήματα προς την σωστή κατεύθυνση, αυτή που θα δημιουργήσει ενδυναμωμένους πολίτες απελευθερωμένους από συναισθηματικούς, νοητικούς και τεχνικούς περιορισμούς, ικανούς να φτιάξουν το μέλλον που οι προηγούμενες κατέστρεψαν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Νίκος Β. Βιταντζάκης (2012) Αναζητώντας τους προσανατολισμούς της Ποιότητας στην Εκπαίδευση. Ένα οδοιπορικό από την Τριτοβάθμια έως την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση (1993-2012). | [Link](#)
- George Liagouras ,Imilia Protogerou Yannis Caloghirou ,European Journal of Education,Vol 38,No4, (2003), Exploring Mismatches Between Higher Education and the Labour Market in Greece.
- World Economic Forum (2016), The Future of Jobs Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution | [Link](#).
- OECD (2019) Trends Shaping Education | [Link](#).
- CASEL, Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning | [Link](#).
- Αβραάμ Μαυρόπουλος, Γιώργος Φλουρής, Εφαρμογή της θεωρίας της Πολλαπλής Νοημοσύνης στη διδασκαλία της Χημείας | [Link](#).
- Γιώργος Φλούρης (2003), Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών, Μορφές Νοημοσύνης: Επιτυχία στο Σχολείο, στο Επαγγελμα και τη Ζωή | [Link](#).
- Zhao (2009), Ποια είναι η πιο «αξιόλογη γνώση»;
- Φλουρής (2007), Πασιάς, Φλουρής, Φωτεινός (2016), Δεξιότητες ζωής και καριέρας (ευελιξία & προσαρμοστικότητα, πρωτοβουλία και αυτορρύθμιση, κοινωνικές και διαπολιτισμικές δεξιότητες, παραγωγικότητα & λογοδοσία, ηγεσία & υπευθυνότητα)
- Βρασίδης, Χ., Ζεμπύλας, Μ., & Πέτρου, Α. (2005). Σύγχρονα παιδαγωγικά μοντέλα και ο ρόλος της εκπαιδευτικής τεχνολογίας.Στο: Σ. Ρετάλης (επιμ.) Οι προηγμένες τεχνολογίες διαδικτύου στην υπηρεσία της μάθησης. (σελ. 35-58), Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Constantin BRĂȚIANU, Simona VASILACHE Academy of Economic Studies, Bucharest, Evaluating Linear - Nonlinear Thinking Style for Knowledge Management Education | [Link](#)
- Esther Oliver, PhD, Lena de Botton, PhD, Marta Soler, PhD, Barbara Merrill, 2011, Cultural Intelligence to Overcome Educational Exclusion | [Link](#)
- Ken Carroll, (2007), Linear and non-linear learning | [Link](#)
- Andrew Johnson,(2019), Applying a business paradigm to schools and struggling learners,Academia.edu | [Link](#)
- Adams, J. (2016). The Question of Cost is Irrelevant. International Journal of Art & Design Education, 35(1), 4-7.
- Chappell, K. (2018) From Wise Humanising Creativity to (posthumanising) creativity. Palgrave Macmillan (in press), 1-37
- Craft, A. (2010) Teaching for possibility thinking: What is it and how do we do it. Learning Matters 15 (1), 19-23
- Craft, A. (2013) Childhood, possibility thinking and wise, humanising educational futures. International Journal of Educational Research, 61, 126-134
- Fernández Santín, M. and Feliu Torruella, M. (2017). Reggio Emilia, An Essential Tool to Develop Critical Thinking in Early Childhood. Journal of New Approaches in Educational Research, 6(1), 50-56
- Hall, C. and Thomson, P. (2017). Creativity in teaching: what can teachers learn from artists? Research Papers in Education, 32(1), 106-120
- Robinson, K. (2015). Creative Schools: The Grassroots Revolution That's Transforming Education. New York: Viking
- Snaza, N., Appelbaum, P., Bayne, S., Morris, M., Rotas, N., Sandlin, J., Wallin, J., Carlson, J., Weaver, J. (2014) Toward a Posthumanist Education, Journal of Curriculum Theorizing, 30 (2), 39-55

Αρθρογραφία

- Ναταλία Πετρίτη (2017) Πολιτισμική Νοημοσύνη: Ένα κρυφό ταλέντο για την επαγγελματική επιτυχία, Txvs | [Link](#)
- Αντώνη Ζαΐρη, Σταμάτη Ευσταθόπουλο, Αθανάσιο Κρυσταλλη (2019), Η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και ο ρόλος της εκπαίδευσης, Καθημερινή | [Link](#)
- Λίνας Γιαννάρου (2019), Η μεγάλη ευκαιρία της Αθήνας, Καθημερινή | [Link](#)
- Starting Point-Teaching Entry Level Geoscience, What is studio teaching? | [Link](#)
- Wikipedia, Sudbury school | [Link](#)
- Wikipedia, Forest school (learning style) | [Link](#)

Αναφορές

- [Σωματείο Επιχειρηματικότητας Νέων](#)
- [Expansion Method](#)

**ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

Συναισθηματική Εκπαίδευση για όλους.

ΡΟΗ ΑμΚΕ

Αλκυόνης 85, Π.Φάληρο

www.expansionmethod.com

info@expansionmethod.com